

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Włodzimierz Wróbel (przewodniczący)

SSN Andrzej Stępka

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

Protokolant Agnieszka Niewiadomska

w sprawie B.W.

oskarżonego z art. 107 § 1 k.k.s. i inne

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 26 kwietnia 2023 r.,

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Grzegorza Krysmanna,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 22 czerwca 2021 r., sygn. akt V Ka 275/21,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie

z dnia 17 grudnia 2020 r., sygn. akt III K 608/20,

**uchyla wyrok w zakresie rozstrzygnięcia o karze i w tej części
przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Lublinie do
ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 grudnia 2020 r., sygn. akt III K 608/20, Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie uznał oskarżonego B.W. za winnego dokonania

zarzucanych mu pięciu przestępstw skarbowych z art. 107 § 1 k.k.s., ustalając, że uczynił on sobie z ich popełniania stałe źródło dochodu w rozumieniu art. 37 § 1 pkt 2 k.k.s. oraz że dopuścił się ich dokonania w warunkach ciągu przestępstw w rozumieniu art. 37 § 1 pkt 3 k.k.s., za co wymierzył mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 350 stawek dziennych, ustalając wysokość stawki dziennej na kwotę 100 zł. Nadto, orzekł wobec oskarżonego zakaz prowadzenia działalności gospodarczej związanej z organizowaniem gier hazardowych na okres 3 lat, przepadek dowodów rzeczowych w postaci urządzeń do gier wraz ze znajdującymi się wewnątrz tych urządzeń środkami pieniężnymi.

Po rozpoznaniu apelacji obrońcy oskarżonego Sąd Okręgowy w Lublinie, wyrokiem z dnia 22 czerwca 2021 r., sygn. akt V Ka 275/21, przy zastosowaniu art. 455 k.p.k., art. 440 k.p.k. w zw. z art. 438 pkt. 1 k.p.k. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że z opisów czynów przypisanych oskarżonemu wyeliminował sformułowania „przy czym z popełnionych wielokrotnie przestępstw uczynił sobie stałe źródło dochodu”, zaś z kwalifikacji prawnej tych czynów art. 37 § 1 pkt 2 k.k.s. Wykonanie orzeczonej wobec oskarżonego kary pozbawienia wolności Sąd warunkowo zawiesił na okres próby 2 lat, a karę grzywny złagodził do 260 stawek dziennych. W pozostałej części utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Kasację od powyższego orzeczenia wniósł Prokurator Generalny, zaskarżając wyrok na niekorzyść oskarżonego B.W. w zakresie rozstrzygnięć zawartych w pkt I ppkt 1-3 części dyspozytywnej dotyczących wymiaru kary i zarzucając mu:

„rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 455 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s., polegające na przeprowadzeniu przez Sąd Okręgowy nieprawidłowej kontroli odwoławczej, poza granicami stawianych rozstrzygnięciu zarzutów i wydaniu orzeczenia reformatoryjnego, na skutek wyrażenia wadliwego, rażąco naruszającego przepisy art. 37 § 1 pkt 2 i 3 k.k.s. poglądu, iż wobec sprawcy, który dopuścił się przestępstw skarbowych z art. 107 § 1 k.k.s. w warunkach opisanych w treści art. 37 § 1 pkt 3 k.k.s., z tego tylko tytułu, wyłączona jest możliwość przyjęcia, iż mógł on uczynić sobie z ich „popełnienia” stałe źródło dochodu,

podczas gdy z brzmienia wskazanych przepisów w sposób niebudzący wątpliwości wynika, że Sąd stosuje nadzwyczajne obostrzenie kary zarówno w sytuacji, kiedy sprawca uczynił sobie z popełniania przestępstw skarbowych stałe źródło dochodu, jak i wówczas, gdy popełnia dwa albo więcej przestępstw skarbowych, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z nich i każdy z tych czynów wyczerpuje znamiona przestępstwa skarbowego określonego w tym samym przepisie, a odstępy czasu pomiędzy nimi nie są długie, gdzie równolegle na mocy art. 57 § 1 k.k. w zw. z art. 20 § 2 k.k.s., Sąd wymierzając karę nadzwyczajnie obostrzoną, bierze jednocześnie pod uwagę wszystkie zbiegające się podstawy jej obostrzenia, a tym samym wobec statuowanego w treści art. 37 § 1 k.k.s. *in principia* obligatoryjnego charakteru instytucji nadzwyczajnego obostrzenia kary, przy niekwestionowanych przez Sąd *ad quem* ustaleniach faktycznych Sądu *meriti*, na podstawie których przypisano oskarżonemu w warunkach ciągu pięć przestępstw skarbowych oraz wskazujących na uczynienie sobie przez B.W. stałego źródła dochodu z przypisanych czynów, w niniejszej sprawie zaistniały dwie niezależne od siebie, stosowane łącznie przesłanki, do obligatoryjnego nadzwyczajnego obostrzenia kary wyrażone w treści w art. 37 § 1 pkt 2 i 3 k.k.s., mające łącznie wpływ na jej wymiar, co finalnie powinno doprowadzić Sąd Okręgowy do konstatacji, iż nie zachodzą przesłanki do zmiany wyroku Sądu Rejonowego we wskazanym powyżej zakresie, a w konsekwencji także do zmiany orzeczenia o karze.”

Podnosząc powyższe, Prokurator Generalny wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie w tym zakresie sprawy Sądowi Okręgowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W odpowiedzi na kasację obrońca oskarżonego wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego okazała się zasadna prowadząc do konieczności uchylenia wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Okręgowy w Lublinie rozpoznał apelację obrońcy oskarżonego uznając podniesione w niej zarzuty za niezasadne. Jednocześnie, działając na podstawie art. 455 k.p.k. i art. 440 k.p.k. w zw. z art. 438 pkt. 1 k.p.k. stwierdził konieczność modyfikacji zapadłego wyroku poprzez

W. stwierdzenia, że sprawca z popełnionych wielokrotnie przestępstw uczynił sobie stałe eliminację z opisów przypisanych oskarżonemu czynów sformułowania „przy czym z popełnionych wielokrotnie przestępstw uczynił sobie stałe źródło dochodu”, zaś z kwalifikacji prawnej tych czynów art. 37 § 1 pkt 2 k.k.s. Podstawą tej zmiany był pogląd, że przyjęcie kwalifikacji z art. 37 § 1 pkt. 2 k.k.s. jest niemożliwe wobec równoczesnego ustalenia przez Sąd I instancji, że przestępstw skarbowych dopuścił się skazany w warunkach ciągu przestępstw.

Rację ma skarżący, że stanowisko wyrażone przez Sąd odwoławczy jest błędne. Wprawdzie w doktrynie i orzecznictwie w sprawach karnych toczy się spór o to, czy możliwe jest przyjęcie, że sprawca czyni sobie z popełnienia przestępstw stałe źródło dochodu, jednak dotyczy to przestępstw popełnionych w warunkach czynu ciągłego, a nie w odniesieniu do ciągu przestępstw. Nie przesądzając braku możliwości przyjęcia, w konkretnym układzie okoliczności, że popełnienie przestępstwa w warunkach czynu ciągłego może wskazywać na to, że sprawca uczynił sobie z niego stałe źródło dochodu, należy wskazać, że z pewnością skutek taki wiązać można z zachowaniem przestępczym polegającym na popełnieniu wielu przestępstw (w tym przypadku pięciu). Wszak właśnie przyjęcie, że sprawca popełnia przestępstwa karno skarbowe w krótkich odstępach czasu, z wykorzystaniem tej samej sposobności może, z uwzględnieniem charakteru tych przestępstw prowadzić do ustalenia, że w ten sposób sprawca czyni z popełniania przestępstw stałe źródło dochodu. W niniejszej sprawie taka sytuacja miała miejsce. Wyrokiem Sądu I instancji przypisano skazanemu popełnienie pięciu przestępstw karno skarbowych, przy przyjęciu, że skazany z popełnionych wielokrotnie przestępstw uczynił sobie stałe źródło dochodu. Brak zaś w obowiązującym stanie prawnym podstaw do wyłączenia możliwości kumulatywnego zastosowania obligatoryjnych podstaw nadzwyczajnego obostrzenia kary, o których mowa w art. 37 § 1 pkt. 2 i pkt. 3 k.k.s. Stanowisko Sądu odwoławczego jest zatem błędne oraz wskazuje na wadliwą kontrolę wyroku Sądu I instancji dokonaną przy powołaniu się na treść przepisów art.

455 k.p.k., art. 440 k.p.k. w zw. z art. 438 pkt. 1 k.p.k. poza granicami apelacji. Skutkiem tego uchybienia była zmiana wyroku Sądu I instancji, polegająca na wyeliminowaniu z opisu czynów przypisanych B. źródło dochodu, złagodzenie warunków orzeczonej kary, redukcja wymierzonej kary grzywny, a nadto eliminacja z podstawy prawnej skazania przepisu art. 37 § 1 pkt 2 k.k.s. Postąpienie takie wskazuje jednoznacznie na naruszenie wymogów prawidłowej kontroli odwoławczej, o której mowa w art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. Naruszenie to ma niewątpliwie charakter rażący, a jednocześnie miało ono wpływ na treść zaskarżonego wyroku.

Niezależnie od powyższego dokonana poza granicami zaskarżenia kontrola odwoławcza doprowadziła Sąd II instancji do pominięcia w wydanym rozstrzygnięciu faktu, że zastosowanie obligatoryjnego nadzwyczajnego obostrzenia kary wynikało w tej sprawie nie z jednej lecz dwóch zaistniałych niezależnie od siebie podstaw. Drugą z nich była przesłanka wskazana w art. 37 § 1 pkt 3 k.k.s. Zgodnie z tym przepisem obligatoryjne jest nadzwyczajne obostrzenie kary jeśli sprawca popełnia dwa albo więcej przestępstw skarbowych, zanim zapadł pierwszy wyrok choćby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z nich i każdy z tych czynów wyczerpuje znamiona przestępstwa skarbowego określonego w tym samym przepisie (zob. uchwała SN z dnia 19 sierpnia 1999 r., I KZP 24/99). Taka właśnie sytuacja wystąpiła w niniejszej sprawie, w której skazano oskarżonego za pięć przestępstw karno skarbowych. Już zatem tylko z tego powodu zastosowanie nadzwyczajnego obostrzenia kary, jak uczynił to Sąd I instancji było w niniejszym postępowaniu obligatoryjne.

Obowiązkiem Sądu odwoławczego rozpoznającego ponownie w postępowaniu odwoławczym sprawę, w zakresie w jakim została mu ona przekazana, będzie ponowne ukształtowanie granic odpowiedzialności karnej skarbowej skazanego.

Zasada lojalności procesowej oraz reguły rzetelnego postępowania nakazują jednak także rozważenie przez ten Sąd szczególnych konsekwencji rażącego naruszenia przepisów procesowych, do którego doszło poza granicami wniesionej przez obrońcę skazanego apelacji, a więc w zakresie w jakim obrona zarzutów nie formułowała. W wyniku tego błędu dokonana została przez Sąd Okręgowy w Lublinie

zmiana warunków wykonania kary pozbawienia wolności poprzez warunkowe zawieszenie jej wykonania z wyznaczeniem 2 letniego okresu próby. Sąd Okręgowy winien zatem wziąć także i tę okoliczność pod uwagę, oceniając zwłaszcza przebieg okresu próby, dotychczasowy czas jej trwania, zachowanie skazanego i wynikającą z tego prognozę kryminalną, tak aby kształtując na nowo wymiar kary miał w polu widzenia nie tylko obowiązki wynikające z art. 37 § 1 pkt. 2 i 3 k.k.s. ale także szczególne okoliczności sprawy, wynikłe z błędu występującego po stronie Sądu odwoławczego, orzekającego poza granicami apelacji. Tym samym szczególnego wyważenia wymaga w tej sprawie nakaz zgodnego z prawem ukształtowania podstaw odpowiedzialności karnej i adekwatnego do niej wymiaru kary z potrzebą zachowania reguł rzetelnego postępowania, lojalnego wobec skazanego jako strony procesu, na którą uchybienia procesowe popełnione bez jej udziału nie powinny negatywnie oddziaływać.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[as]